

Encyklopedia Solidarności

<https://encysol.pl/es/encyklopedia/hasla-rzeczowe/14106,Osrodki-Odosobnienia-dla-Internowanych.html>
19.05.2024, 08:37

Ośrodki Odosobnienia dla Internowanych

Ośrodki Odosobnienia dla Internowanych, miejsca internowania członków opozycji antykomunistycznej, głównie działaczy „S”, utworzone na podstawie Dekretu o stanie wojennym (art. 41 ust. 1) Zarządzeniem nr 50/81/CZZK Min. Sprawiedliwości z 13 XII 1981. Utworzone zostały głównie w Zakładach Karnych oraz Aresztach Śledczych. Powołano 46 Ośr. Odosobnienia: w ZK w *Bydgoszczy-Fordonie, *Cieszynie, *Gębarzewie k. Gniezna, *Głogowie, *Goleniowie, *Grodkowie, *Hrubieszowie, *Iławie, *Jastrzębiu-Szerokiej, *Kamieniu Pomorskim, *Kamiennej Górze, *Kielcach-Piaskach, *Krasnymstawie, *Kwidzynie, *Lublinie, *Lublińcu, *Łęczycy, *Łowiczu, *Miechowicach k. Bytomia, *Mielęcinie k. Włocławka, *Nowym Łupkowie, *Nowym Wiśniczu, *Nysie, *Ostrowie Wielkopolskim, *Piotrkowie Trybunalskim, *Potulicach, *Raciborzu, *Sieradzu, *Strzebielinku k. Wejherowa, *Strzelcach Opolskich, *Uhercach, *Warszawie-Białołęce, *Warszawie-Olszynie Grochowskiej, *Wierzchowie, *Włodawie, *Wrocławiu, *Wronkach, *Zabrze-Zaborzu, *Załężu k. Rzeszowa; w AŚ w *Bytomiu, *Opolu, *areszcie KW MO w Katowicach; ponadto: w ośrodkach wczasowych *Gniewko w Darłówniku, *Komitetu ds. Radia i Telewizji w Gołdapi, *Silesiana w Kokotku k. Tarnowskich Gór, *wojskowym domu wczasowym w Jaworzu, gdzie internowano wielu znanych intelektualistów, artystów, naukowców. Następnie utworzono kolejne; pod koniec 1981 władze więzienne wymieniały 52 Ośr. Odosobnienia.

Z biegiem czasu ich liczba systematycznie spadała. Do końca 1982 wydano łącznie 10 132 decyzje o internowaniu, dot. 9736 osób (niektórzy byli internowani 2-, a nawet 3-krotnie). Wśród internowanych było 8728 mężczyzn i 1008 kobiet.

Władze komunistyczne, wprowadzając stan wojenny, podjęły

decyzję o internowaniu 36 b. prominentnych działaczy partyjnych z okresu sprawowania władzy przez Edwarda Gierka. W ośrodku w Głębokiem k. Drawska, następnie w Tromniku (b. woj. siedleckie) umieszczono I sekretarza KC PZPR E. Gierka, b. wojewodów, sekretarzy woj. PZPR, członków rządu (m.in. Edwarda Babiucha, Piotra Jaroszewicza).

Komendantami Ośr. Odosobnienia byli przeważnie naczelnicy ZK lub AŚ. Odpowiedzialny za tworzenie i likwidację Ośrodków oraz za regulamin dla internowanych, który określał warunki pobytu (tymczasowy z 13 XII 1981, bardziej rozbudowany z 30 XII 1981), był minister sprawiedliwości (we współpracy z ministrem spraw wewnętrznych). W praktyce o reżimie decydował komendant i funkcjonariusze SB, stąd różnice pomiędzy poszczególnymi Ośrodkami. Wobec internowanych władze wprowadzały podwójne standardy: większość doradców „S”, prominentni działacze związkowi oraz znani intelektualiści byli przeważnie lepiej traktowani, podlegali złagodzonemu reżimowi. Najgorsze warunki panowały w Ośrodkach zlokalizowanych w ZK i AŚ: zła infrastruktura, uszkodzone sanitariaty, brudne i zimne cele, złe wyżywienie. Najłagodniej było w ośrodkach wczasowych: infrastruktura rozbudowana i sprawna, mniej agresywni strażnicy. Internowanych pilnowali funkcjonariusze Służby Więziennej, SB odpowiadała za inwigilację, pozyskiwała TW, opiniowała decyzje dot. zwolnień i wydawania przepustek (skuteczna metoda dezintegracji środowiska); niekiedy w celach były zamontowane podsłuchy. Funkcja internowania i warunki w Ośrodkach ulegały zmianie.

XII 1981 – III 1982 internowanie było traktowane jako środek prewencyjny zapobiegający strajkom i manifestacjom, wprowadzono więzienną dyscyplinę, tłumiono wszelkie protesty (niekiedy bardzo brutalnie, np. pobicia w Ławie w II i V). Od III 1982 władze postrzegały internowanie jako sposób na wykluczenie ze społeczeństwa osób uznanych za szkodliwe (status internowanego nie określał czasu przetrzymywania w Ośrodku), warunki uległy poprawie: przypadki pobicz zdarzały się rzadziej (np. w Kwidzynie 14 VIII 1982), nie pacyfikowano protestów, realizowano postulaty internowanych, m.in. otworzono cele, pozwolono na

przebywanie w ciągu dnia poza pawilonem, w mniejszym stopniu utrudniano kontakt pomiędzy internowanymi, poprawiono opiekę medyczną i traktowanie przez Służbę Więzienną. Dzięki temu w niemal każdym Ośrodku rozwinęło się życie kulturalne: prowadzono wykłady samokształceniowe (m.in. z historii, politologii, ekonomii), kursy języków obcych czy np. teoretyczny kurs prawa jazdy. Z materiałów dostępnych oraz przemyconych wytwarzano różne przedmioty o charakterze patriotycznych pamiątek, np. krzyżyki, plakietki, rzeźbiono, malowano obrazy. Organizowano apele, głównie w tzw. miesięcznice: wprowadzenia stanu wojennego, pacyfikacji KWK Wujek, podpisania Porozumień Sierpniowych. Podejmowano akcje protestacyjne, często głodówki, domagano się polepszenia warunków, zwolnienia z internowania, wreszcie zniesienia stanu wojennego.

Pomoc internowanym niósł Kościół katolicki; już od 14 XII 1981 [księża](#) starali się o zgodę władz na wizyty w Ośrodkach, pierwsze pozwolenia umożliwiły w Boże Narodzenie 1981 odprawienie mszy św. i przekazanie pierwszych paczek z żywnością i odzieżą; 17 XII 1981 został powołany Prymasowski Komitet Pomocy Osobom Pozbawionym Wolności i ich Rodzinom, następnie w całym kraju powstały przykościelne komitety pomocowe. Księża przynosili listy, przekazywali informacje nt. sytuacji politycznej, w późniejszym okresie wizyty duszpasterskie były stałym elementem życia ośrodków. Ośrodki były wizytowane przez delegacje MCK, wskutek ich interwencji w poszczególnych Ośrodkach naprawiono sanitariaty, remontowano cele, poszerzano zakres swobody internowanych.

Liczba internowanych w okresie funkcjonowania ośrodków odosobnienia nie była stała. Wg danych Służby Więziennej przedstawiała się następująco: 14 XII 1981 – 3368 osób (w tym 134 kobiety); 31 XII 1981 – 4820 (315 kobiet); 31 III 1982 – 3044 (223 kobiety); 30 VI 1982 – 2581 (194 kobiety); 15 X 1982 r. 900 internowanych (23 kobiety). Ostatecznie Ośr. Odosobnienia zostały faktycznie zlikwidowane 23 XII 1982 (choć Zarządzenie nr 67/82/CZZK Ministra Sprawiedliwości znoszące ostatnie ośrodki odosobnienia datowane jest dopiero na 28 XII 1982).

Internowanych zwolniono, z wyjątkiem 7 osób. O przynależność do NSZZ „S” i „próbę obalenia ustroju Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej” oskarżono: Andrzeja Gwiazdę, Seweryna Jaworskiego, Karola Modzelewskiego, Grzegorza Palkę, Andrzeja Rozpłochowskiego, Jana Rulewskiego oraz Mariana Jurczyka. Ostatecznie śledztwo umorzono na mocy amnestii z 21 VII 1984.

Grzegorz Wołk

[Region Polska](#)

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

[Zgłoś błąd](#)